

1 - Id-drittijiet tiegħi matul l-investigazzjoni

A. Jekk jien ċittadin barrani, dan jaffettwa l-investigazzjoni?

L-azzjoni kriminali tista' tingieb kontra kull persona li twettaq reat u li l-awtoritajiet Maltin għandhom ġurisdizzjoni dwarhom. Il-proċeduri matul l-investigazzjoni huma l-istess sew fil-konfront ta' ċittadini Malta kif ukoll ta' ċittadini barranin. Minkejja dan, il-liġi tiggarrantixxi ċertu drittijiet ta' persuna li ma tkunx cittadina jew residenti Malta, prinċipalment id-dritt ta' interpretu meta s-suspettat ma jkunx jifhem u jtkellem il-lingwa Maltija u d-dritt li persuna tikkomunika mal-awtoritajiet konsulari waqt li tkun imċaħħda mil-libertà.

B. X'inhuma l-istadji ta' investigazzjoni?

i. Fażi ta' ġbir ta' evidenza / Setgħa tal-investigaturi

L-azzjoni kriminali tibda meta l-Pulizija tircievi rapport, denunzja jew kwerela. Ladarba l-Pulizija tircievi notifika b'xi waħda minn dawn, tibda l-investigazzjoni tagħha billi tiġbor l-evidenza sabiex jiġi determinat jekk seħħ reat u min għandu jinżamm responsabbli għat-twettiq ta' dak ir-reat.

Sabiex tkun tista' tagħmel dan, il-liġi tagħti l-poter lill-Pulizija illi tobbliga lill-kwalunkwe persuna li jista' jkollha xi tip ta' informazzjoni dwar ir-reat li tkun qed tinvestiga, sabiex jipprovdi din l-infomazzjoni. Dan jinkludi l-ġbir ta' evidenza materjali kif ukoll it-teħid ta' verżjonijiet ta' xhieda.

ii. Kustodja tal-pulizija

Ladarba jiġi stabbilit suspett raġonevoli li persuna tkun wettqet reat, il-Pulizija tista' titlob lill-Maġistrat sabiex joħroġ mandat ta' arrest fil-konfront tal-persuna suspettata. Apparti dan, jeżistu ċirkostanzi fejn il-Pulizija tkun tista' tarresta persuna għal skop ta' investigazzjoni mingħajr il-ħtieġa ta' Mandat minn Maġistrat.

Mal-mument li l-persuna suspettata tiġi arrestata, din tiġi mgħarrfa bid-drittijiet tagħha bil-lingwa li tifhem hi, inkluż ir-raġuni tal-arrest, id-dritt li tibqa' siekta u d-dritt li tkellem avukat tal-għażla tagħha, kif ukoll tingħata kopja tal-ittra bid-drittijiet tagħha.

Matul dan il-perjodu il-Pulizija tista' tagħmel perkwiżizzjoni (tfittxiji) fuq il persuna li tkun taħt il-kustodja għal kwalunkwe haġa li tista' sservi ta' prova relatata ma' reat, jew jekk ikun hemm suspett li din tista' tkun ta' periklu għaliha nnifisha jew għal ħaddieħor, jew li jista' jkollha xi haġa li tista' tuża sabiex taħrab mill-kustodja.

Jistgħu jittieħdu wkoll xi kampjuni minn fuq il-ġisem, kif ukoll il-marki tas-swaba' u tittieħed u tiġi registrata d-DNA bil-kunsens xieraq. Madankollu, jekk wieħed jirrifjuta li jagħti l-marki tas-swaba' jista' jkun obligat li jagħmel dan fuq ordni minn Maġistrat. Iżda ma jstax ikun hemm obbligu sabiex jiġi rreġistrat id-DNA.

iii. Interrogatorju:

Il-persuna suspettata tista' tiġi nterrogata mill-Pulizija dwar ir-reat li jkun qed jiġi nvestigat. Matul l-interrogazzjoni, il-Pulizija tista' tistaqsi kull mistoqsija li tgħinha tiġbor informazzjoni, li tkun tista' tingieb bħala prova, sew kontra kif ukoll favur is-suspettat. Għal waqt l-interrogazzjoni il-persuna suspettata tista' titlob li jkun hemm preżenti avukat tal-għażla tagħha.

iv. Detenzjoni qabel il-proċess

Skont il-liġi ta' Malta, persuna ma tistax tinżamm arrestata aktar minn kemm dan ikun neċessarju u fi kwalunkwe

każ għal mhux aktar minn tmienja u erbgħin (48) siegħa. Matul dan il-ħin tal-arrest, il-Pulizija trid tiddetermina jekk hux ser tipproċedi immedjatament billi tressaq lill-persuna suspettata l-quddiem il-Qorti taħt arrest, jew jekk hux ser tirrilaxxa l-persuna, jew għax is-suspett raġonevoli ma jkunx għad jeżisti, jew inkella sabiex tkompli tinvestiga aktar il-każ qabel tiddeċiedi li tmur il-Qorti.

C. X'inhuma d-drittijiet tiegħi matul l-investigazzjoni?

i. X'inhu d-dritt tiegħi għal interpretu u għal traduzzjonijiet?

Jekk inti ma titkellimx jew ma tifhimx il-lingwa mitkellma mill-pulizija jew mill-awtoritajiet kompetenti l-oħra, inti għandek id-dritt għal interpretu, mingħajr ħlas.

L-interpretu jista' jgħinek titkellem mal-avukat tiegħek u għandu jżomm kunfidenzjali l-kontenut ta' dik il-komunikazzjoni.

Inti għandek id-dritt għal traduzzjoni ta' mill-inqas is-siltiet rilevanti tad-dokumenti essenzjali, inklużi kwalunkwe ordni minn Imħallef jew Maġistrat li tippermetti li tiġi arrestat jew li tinzamm f'kustodja, kwalunkwe imputazzjoni jew akkuża u kwalunkwe sentenza. Inti tista' f'ċerti ċirkustanzi tingħata traduzzjoni bil-fomm jew fil-qosor.

ii. X'inhuma d-drittijiet tiegħi għall-informazzjoni u l-aċċess għall-atti tal-proċess?

Meta tiġi arrestat u detentut, inti għandek, jew l-avukat tiegħek għandu, d-dritt ta' aċċess għal dokumenti essenzjali neċessarji għall-kontestazzjoni tal-arrest jew detenzjoni.

Jekk il-każ tiegħek jitressaq il-qorti inti għandek, jew l-avukat tiegħek għandu, id-dritt ta' aċċess għall-provi materjali favur jew kontra tiegħek.

iii. X'inhu d-dritt tiegħi ta' aċċess għal avukat u biex tiġi infurmata parti terza dwar is-sitwazzjoni tiegħi?

Inti għandek id-dritt li jkollok aċċess għal avukat waqt li tkun miżmum f'detenzjoni. Dak id-dritt jibda mill-mument li tkun detenut u qabel ma tiġi interrogat.

Inti għandek id-dritt li tingħata lista ta' avukati u lista ta' prokuraturi legali li minnhom tista' tagħzel wieħed sabiex jassistik jew tagħzel li tkun assistit minn Avukat tal-Għajnuna Legali. Fil-każ tal-aħħar, l-assistenza legali hija mingħajr ħlas.

Il-pulizija ma tistax tindikalek isem ta' avukat li inti tista' tingaġġa waqt l-arrest jew detenzjoni.

Mhux inqas minn siegħa qabel ma tibda l-interrogazzjoni, inti u l-avukat għandkom id-dritt li tkunu infurmata dwar l-allegat reat li għalih inti ser tkun interrogat. Dik l-informazzjoni għandha tingħata lilek qabel ma tibda l-interrogazzjoni, liema żmien ma jistax ikun inqas minn siegħa qabel ma tibda l-interrogazzjoni.

Malli tibda d-detenzjoni, għandek id-dritt li tiltaqa' fil-privat u tikkomunika mal-avukat li qed jirrapprezentak, inkluż qabel ma tinterrogak il-pulizija.

Għandek id-dritt li jkollok l-avukat tiegħek preżenti u jipparteċipa b'mod effettiv waqt li tkun qed tiġi interrogat.

L-interrogazzjoni kollha, it-tweġibiet kollha li jingħataw u l-proċeduri relatati mal-interrogazzjoni tal-persuna suspettata jew akkużata huma, fejn, fl-opinjoni tal-intervistatur, hu possibbli, irrekordjati b'mezzi awdjovizwali; inti għandek id-dritt li tingħata kopja tar-recording wara li tkun għet konkluzja l-interrogazzjoni.

Inti għandek id-dritt li l-avukat tiegħek jattendi għall-atti tal-investigazzjoni jew tal-ġbir ta' evidenza li ġejjin:

1. ringieli ta' persuni suspettati għal finijiet ta' identifikazzjoni;
2. konfrontazzjonijiet;
3. rikostruzzjonijiet tax-xena tad-delitt.

Il-kunfidenzjalità tal-komunikazzjoni mal-avukat tiegħek fl-eżerċizzju tat-dritt tiegħek li jkollok aċċess għal avukat tiġi rrispettata.

Malli tiġi arrestat inti għandek tkun infurmat dwar id-dritt tiegħek li tal-inqas persuna waħda, bħal qarib, imgħallem jew kwalunkwe persuna oħra tal-għażla tiegħek tiġi infurmata dwar iċ-ċaħda tal-libertà tiegħek.

F'ċerti każijiet skont il-liġi, id-dritt li tinforma lil persuna oħra bid-detenzjoni tiegħek jista' jkun proviżorjament ristrett.

F'tali każijiet, il-pulizija ser jinfurmawk b'dan.

Jekk inti barrani, tista tinforma lill-pulizija, jekk trid, li l-awtorità konsolari jew l-ambaxxata tiegħek tiġi informata bid-detenzjoni tiegħek.

Tista' tagħzel li tinforma wkoll lill-pulizija jekk trid tikkuntattja ufficjal tal-awtorità konsolari jew l-ambaxxata tiegħek.

iv. X'inhu d-dritt tiegħi għal għajjnuna legali?

Il-pulizija ser tistaqsik minn liema avukat jew prokuratur legali tixtieq li tkun assistit. Ser tistaqsik ukoll jekk tixtieqx tiġi assistit minn Avukat tal-Għajjnuna Legali. Fil-każ li tagħzel li tiġi assistit minn Avukat tal-Għajjnuna Legali, l-assistenza tingħata mingħajr ħlas.

Matul l-arrest, il-parir legali huwa limitat għal siegħa qabel l-interrogazzjoni. Tista' anke tikseb il-parir fuq it-telefown.

v. X'inhu importanti li wieħed ikun jaf dwar:

a. Preżunzjoni tal-innoċenza

Minkejja kwalunkwe azzjoni preventiva li tista' tittieħed fl-interess tal-amministrazzjoni tal-gustizzja, kull persuna hija meqjusa li hija innoċenti sa meta jkun hemm deċiżjoni finali u li saret definittiva mill-Qorti li tkun qed tisma l-każ dwar id-determinazzjoni finali jekk dik il-persuna wettqitx ir-reat kriminali kkonċernat jew le.

b. Id-dritt li wieħed jibqa' sieket u li wieħed ma jinkriminax ruħu

Meta tiġi interrogat mill-pulizija jew mill-awtoritajiet kompetenti l-oħra, int għandek id-dritt li tibqa' sieket u li ma tinkriminax lilinnifsek.

L-avukat tiegħek jista' jgħinek tiddeċiedi dwar dan.

c. Piż tal-provi

L-oneru tal-prova għad-determinazzjoni tal-ħtija ta' persuna suspettata jew akkużata jaqa' fuq il-prosekuzzjoni, ħlief f'dawk il-każijiet speċifiċi fejn il-liġi tkun titlob li ċerti fatti partikulari jiġu pruvati minn tali persuna.

Kwalunkwe dubju raġonevoli dwar il-ħtija għandu jkun għall-benefiċċju tal-persuna suspettata jew akkużata, inkluż fejn il-qorti tivvaluta jekk il-persuna akkużata għandhiex tiġi lliberata.

Il-persuna suspettata jew akkużata tista' tikkontesta l-provi miġjuba kontriha. Jekk il-provi jikkonsistu f'xhieda, tista' tagħmel kontro-eżami lilhom jew iġġib ix-xhieda tagħha sabiex jikkontestaw ix-xhieda tagħhom.

F'każ ta' provi dokumentarji, il-persuna suspettata jew akkużata tista' tagħmel kontro-eżami lix-xhud jew lill-periti (esperti) tal-Qorti li jipprovdihom jew iġġib ix-xhieda tagħha sabiex jikkontestaw dawk il-provi. Madankollu, ma tistax iġġib perizja tiegħek stess. Il-perizja tista' tiġi kkontestata biss permezz ta' kontro-eżami tal-perit tal-Qorti fir-rigward tas-sejbiet jew il-kompetenza tiegħu.

Il-persuna suspettata jew akkużata tista' wkoll ittella' xhieda u tipproduċi provi dokumentarji sabiex isostnu d-difiża tiegħha.

Jekk il-proċess imur quddiem il-Qorti Kriminali, il-liġi tistabbilixxi limitu ta' żmien li jibda minn meta l-persuna akkużata tircievi l-att ta' akkuża li fih trid tindika x-xhieda u l-provi l-oħrajn kollha li jkun beħsiebha tipproduċi għad-difiża tiegħha fil-proċess. L-ebda restrizzjoni bħal din ma teżisti jekk il-proċess isir quddiem il-Qorti tal-

Maġistrati.

vi. X'inhuma s-salvagwardji speċifiċi għat-tfal?

Fejn jidhru minorenni bħala xhieda jew vittmi ta' xi allegat reat, il-prassi kemm tal-pulizija u kemm tal-Qrati huwa li sa fejn hu possibbli, minuri ma jittelfgħux il-qorti, imma mhux dejjem possibbli. Fejn tidhru xhieda ta' minorenni, primarjament fil-qrati tintuża sistema ta' video conferencing, fejn jekk il-minuri huwa vittma din tiġi mitkellma mill-maġistrat assistit minn child psychologist f'kamra apposta, anki jekk ġewwa l-bini tal-Qorti u bil-video conferencing, fejn ma jkunx go l-istess awla fejn ikun hemm l-akkużat. Legalment il-qrati speċjalment il-Qorti tal-minorenni għandha l-fakultà wkoll li taħtar child advocate (Artikolu 25 tal-Kap 602 u leġislazzjoni sussidjarja 12.20) għad-drittijiet tal-minorenni kemm jekk vittma u kemm jekk akkużat. Dan joħroġ ċar ukoll minn Kap 602 tal-Liġijiet ta' Malta jew aħjar ic-Child's Act. Dan il-kapitlu jipprovdi wkoll għal post atrezzat barra mill-bini tal-Qorti, imsejjaħ children's house, fejn vittma minuri vulnerabbli tista' tiġi mitkellma, kemm mill-maġistrat u kemm minn grupp ta' esperti mharrġa msejjaħ child interviewers.

vii. X'inhuma s-salvagwardji speċifiċi għas-suspettati vulnerabbli?

L-ewwelnett jekk kemm minhabba l-kundizzjoni psikofizika tas-suspettat innifsu, kif ukoll in-natura tar-reat tinħass il-ħtieġa, jekk l-arrestat se jinżamm taħt il-kustodja tal-pulizija waqt l-investigazzjoni ġewwa l-lockup, miegħu jkun hemm dik l-imsejjaħ 'constant watch', fejn pulizija jkun fiżikament għassa maċ-ċella tiegħu 24x7 u dan fl-aħjar interess ta' saħħet l-istess arrestat. Bħal fil-każ ta' kull persuna suspettata u arrestata, jekk il-persuna titlob għal kwalunkwe assistenza ta' natura medika, din tingħata minnufih inkluż trasport lejn kliniċi jew l-isptar skont ic-cirkostanzi. F'każ li tabib jiddikjara, wara li jkun invista lill-istess suspettat vulnerabbli li dan m'għandux jinżamm go ċella, l-uffiċjal investigattiv jiġi infurmat immedjatament u tittieħed azzjoni ta' rimedju f'dan is-sens bħal pereżempju jingħata police bail.

D. X'inhuma l-limiti ta' żmien legali matul l-investigazzjoni?

Il-limiti legali matul investigazzjoni jiddependu primarjament minn natura tar-reat. Kull reat għandu marbut miegħu piena skont il-Kodici Kriminali. Pereżempju, il-preskrizzjoni skont Artikolu 688 tal-Kap 9 tal-Liġijiet ta' Malta tagħti l-parametri standard taż-żmien legali fejn wiehed jista' jinvestiga reat kriminali u li wara dan il-perjodu definit ta' żmien, tidhru il-preskrizzjoni u jieqaf iż-żmien legali li dak ir-reat partikolari jista' jiġi investigat mill-pulizija. Tajjeb ukoll li wiehed isemmi li skont l-Artiklu 692 tal-Kap 9 tal-Liġijiet ta' Malta jekk fi kwalunkwe każ kriminali, l-identità tal-allegat aggressur mhix magħrufa u dan mhux minhabba xi nuqqas min-naħa tal-uffiċjal investigatur, il-preskrizzjoni u cioe iż-żmien legali ma jibdiex jiddekorri, pereżempju f'każ ta' omiċidju fejn għandek il-vittma, imma ma hemmx ħjiel ta' min jista' jkun il-qattiel.

E. X'inhuma l-preparazzjonijiet ta' qabel il-proċess, inklużi alternattivi għad-detenzjoni ta' qabel il-proċess u l-possibbiltajiet għat-trasferiment lejn l-Istat ta' oriġini (Ordni Ewropew ta' Superviżjoni)?

Dwar il-preparazzjonijiet li trid tagħmel il-pulizija qabel jibda jinstema' l-każ fil-Qrati, dawn jinkludu:

- it-taħrik tax-xhieda fil-każ.
- jekk il-persuna se titressaq b'ċitazzjoni, l-uffiċjal prosekutur irid jara li ċ-ċitazzjoni bl-akkużi fil-konfront tal-akkużat jitqasmu skont il-liġi.
- sakemm ma jkunx reat li fih jidhru l-uffiċċju tal-Avukat Ġenerali direttament, l-uffiċjal prosekutur għandu jiddiskuti l-każ u speċifikament l-akkużi mal-istess uffiċċju, speċjalment jekk ikun każ ikkumplikat.
- jekk il-persuna se titressaq taħt arrest, l-uffiċjal prosekutur irid jara li jinforma lill-avukat difensur tal-akkużat u l-istess akkużat ikun skortat mill-pulizija lejn il-qorti.

Alternattivi għal detenzjoni ta' qabel il-proċess, għandek meta l-persuna titressaq b'ċitazzjoni jew inkella l-persuna tingħata police bail, sakemm l-uffiċjal investigattiv jikkonkludi l-investigazzjonijiet tiegħu u wara jitressaq b'arrest jew jitressaq xorta b'ċitazzjoni.

Fuq il-possibbiltà għal trasferimenti lejn l-Istat ta' Oriġini dawn huma proċeduri ad hoc li jidhru fihom l-uffiċċju tal-Avukat Ġenerali. Huma proċeduri japplikaw biss f'każijiet speċifiċi bħal pereżempju talba għal estradizzjoni ta'

persuna jew persuna kkundanata b'mod definittiv u li qed tiskonta sentenza ta' ħabs, titlob lill-awtoritajiet kompetenti lokali u anki tal-pajjiż fejn hija tirisjedi, biex tkun tista' tkompli tiskonta s-sentenza f'pajjiżha.

■ L-aħħar aġġornament: 11/08/2025

Il-verzjoni bil-lingwa nazzjonali hija ġestita mill-Istat Membru rispettiv. It-traduzzjonijiet saru mis-servizz tal-Kummissjoni Ewropea. Jista' jkun hemm xi tibdil imdaħħal fl-orijinal mill-awtorità nazzjonali kompetenti li jkun għadu ma jidhirx fit-traduzzjonijiet. Il-Kummissjoni Ewropea ma taċċettax responsabbilta jew kwalunkwe tip ta' tort fir-rigward ta' kull informazzjoni jew dejta li tinsab jew li hemm referenza għaliha f'dan id-dokument. Jekk jogħġbok irreferi għall-avviż legali sabiex tiċċekkja r-regoli dwar id-drittijiet tal-awtur għall-Istati Membri responsabbli minn din il-paġna.